

Referanser: KM 08/11, SKR 30/12, SKR 09/13, SKR 34/13, SKR 33/14, SKR 05/16

Saksdokumenter:

Tittel	Dok. ID
Oppfølging av Strategiplan for samisk kirkeliv - nov 2014	1476640

Merk at SKR 05/16 Årsrapport 2015 også utgjør et relevant bakgrunnsdokument for saken. Dette legges ikke ved da det er egen sak på samme rådsmøte.

Strategiplan for samisk kirkeliv - status og oppfølging etter utløp av handlingsplanperioden

Sammendrag

Saken gir Samisk kirkeråd en orientering om status i oppfølgingen av *Strategiplan for samisk kirkeliv* med sikte på vedtak om videre oppfølging når handlingsplanperioden utløper 31. desember d.å.

Etter at 4 av 5 år i strategiplanens handlingsplanperiode er gått, har utviklingen gått i ønsket retning på en rekke felter. Strategiplanen har bidratt til strategisk samordning og hovedsakelig en positiv utvikling for arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke. Saksdokumentet gir en oppsummerende beskrivelse av status. For øvrig vises det til vedlagt skjema fra 2014, og årsrapport 2015 (jf SKR 5/16).

Saken legger opp til at Samisk kirkeråd fatter vedtak om at ny revidert strategiplan bør legges fram for Kirkemøtet i 2019 og at Kirkerådet i mellomtiden prolongerer handlingsplanperioden for nåværende strategiplan for ytterligere 2 år ut 2018.

Forslag til vedtak

1. Samisk kirkeråd mener at Strategiplan for samisk kirkeliv vedtatt av Kirkemøtet i 2011 har bidratt til strategisk samordning og en positiv utvikling for arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke. Etter at 4 av 5 år i strategiplanens handlingsplanperiode er gått, har utviklingen gått i ønsket retning på en rekke felter. Samtidig ser rådet at mange av målsettingene i strategiplanen fortsatt vil være ugjort ved utløpet av handlingsplanperioden 31. desember 2016.

2. Samisk kirkeråd vil på denne bakgrunn be om at Strategiplan for samisk kirkeliv etter utløpet av handlingsplanperioden blir gjenstand for en grundig evaluering som beskriver strategiske erfaringer, oppnådde resultater og gjenstående utfordringer for samisk kirkeliv i Den norske kirke. Evalueringen bør munne ut i forslag til en ny revidert Strategiplan for samisk kirkeliv som legges fram for Kirkemøtet i 2019.
3. I påvente av en ny strategiplan vil Samisk kirkeråd be Kirkerådet om å prolongere handlingsplanperioden for Strategiplan for samisk kirkeliv til å omfatte perioden 2017-2018.

Saksorientering

Bakgrunn

Saksdokumentet gir Samisk kirkeråd en orientering om status i oppfølgingen av *Strategiplan for samisk kirkeliv* etter at 4 av 5 år i strategiplanens handlingsplanperiode er gått. Siktemålet er at rådet fatter vedtak om videre oppfølging når handlingsplanperioden utløper 31. desember d.å.

Det anbefales at Samisk kirkeråd fatter vedtak om at ny revidert strategiplan legges fram for Kirkemøtet i 2019, og at Kirkerådet i mellomtiden prolongerer handlingsplanperioden for nåværende strategiplan for ytterligere 2 år ut 2018.

Dette legger føringer for hvordan saken nå legges fram for Samisk kirkeråd. I november 2012, 2013 og 2014 fikk rådet fremlagt et skjema som viste oppfølging og status på alle handlingspunkter (kulepunkter) i kapittel 5 i Strategiplan for samisk kirkeliv. Denne gangen er det ikke laget noe oppdatert skjema pr desember 2015. Saksdokumentet gir i stedet en oppsummerende beskrivelse av status pr. februar 2016 innenfor strategiplanens hovedfelt. For øvrig vises det til vedlagt skjema av november 2014, samt årsrapportsaken i sak SKR 5/16.

Strategiplan for samisk kirkeliv vedtatt av Kirkemøtet i 2011 definerer utfordringer og peker på en rekke innsatsområder og utviklingsbehov på feltet samisk kirkeliv. Planen berører alle nivåer i Den norske kirke. Samisk kirkeråd har et generelt ansvar for å stimulere til oppfølging av strategiplanen på alle nivåer, samt et spesifikt ansvar for oppfølging av tiltak der rådet er gitt særskilt oppfølgingsansvar i strategiplanen.

Nedenfor følger en status på oppfølging av foreslåtte tiltak og stillinger i strategiplanen.

Status – oppfølging av Strategiplan for samisk kirkeliv

1. Status - nye stillinger

Her følger en oppsummering på innfasing av nye stillinger forutsatt i strategiplanen:

Ungdomsrådgiver til SKR ble opprettet i 2012 ved omprioritering av interne ressurser i SKR og trosopplæringsmidler. Stillingen har bidratt til positiv utvikling på ungdomsfeltet.

Samisk kirkeliv er tilgodesett med 2 av de 10 nye diakonstillingene (1 til nordsamisk område og 1 til lulesamisk område) opprettet over statsbudsjettet 2014. Disse har 50 % statlig finansiering. Etter innledende utfordringer er det lyktes å finne lokal finansiering for resterende del, og stillingene er opprettet i henholdsvis Guovdageaidnu/Kautokeino og Divtasvuodna/Tysfjord.

Med hensyn til øvrige stillinger har man ikke lyktes med å opprette nye stillinger som forutsatt.

4 nye språkmedarbeiderstillinger (2 1/2 årsverk) har siden 2011/2012 vært spilt inn til statsbudsjettet uten resultat. Disse var vurdert særlig viktige i lys av forpliktelsene i samelovens språkregler, særlig med hensyn til sørsamisk og lulesamisk som så langt ikke har hatt egne språkstillinger i Den norske kirke.

50 % utvidet stiling til daglig leder i Saemien Åålmege er spilt inn til statsbudsjettet siden 2012, men ikke kommet med.

1 rådgiverstilling til SKR for feltet diakoni/kultur/urfolk og 1 samisk prestestilling (evt. diakon) for Sør-Norge er spilt inn til statsbudsjettet siden 2013 uten resultat.

Samisk prestestilling (evt diakon) til Sør-Norge har vært spilt inn siden 2013 uten resultat.

Når handlingsplanperioden for strategiplanen utløper i 2017 må det gjøres vurdering av evt. alternative strategier med hensyn til stillinger som da ikke er opprettet. Dette må innarbeides i den reviderte strategiplanen som legges fram for Kirkemøtet i 2019.

2. Status – viktige målsettinger

Nedenfor følger en oppsummering av status for viktige målsettinger på sentrale felter i strategiplanen. Oppsettet følger i hovedsak delkapitlene i kapittel 5 i Strategiplan for samisk kirkeliv.

Flytting

Målet om flytting av SKRs sekretariat / avdeling for samisk kirkeliv til Tromsø kunne gjennomføres da man kom på statsbudsjettet i 2012. Fire nye medarbeidere ble rekruttert inn høsten 2012 / våren 2013 som har blitt siden. Det er utviklet gode samarbeidsrelasjoner med aktuelle samiskrelaterte institusjoner i nord, det er utviklet gode samarbeidsrelasjoner både mot sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk kirkeliv og den administrative kontakten mot Kirkens hus må beskrives som god. Flyttingen til Tromsø må så langt betraktes som vellykket og strategisk viktig.

Statistikk

Målet om å utvikle relevant samisk statistikk for Den norske kirke er fulgt opp. Siden 2012 er det samlet mer eller mindre systematisk inn data om bruk av samisk språk i gudstjenester og kirkelige handlinger i de tre nordligste bispedømmene. Fra 2014 ble et spørsmål om «antall gudstjenester med innslag på samisk» inkludert i SBBs kirkelige årsstatistikk som samles inn fra alle menigheter i landet.

Statistikkarbeidet ble brakt mange steg fremover i 2015. Det ble utviklet verktøy for registrering (excel-ark) og årsrapportering (questback) av menighetenes bruk av samisk språk i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmer. Videre ble kunnskapsgrunnlaget om bruken av samisk språk i Den norske kirke vesentlig styrket da et lenger kapittel med kommentert statistikk om bruk av samisk språk i Den norske kirke ble publisert i *Samiske tall forteller 2015*.

Positive utviklingstrekk i statistikken viser at man i alle fall i noen grad har lyktes med målsettingen om at menighetene lokalt tar ansvar for å inkludere samisk kirkeliv i gudstjenesteliv og annen kirkelig virksomhet.

Språk og kulturkompetanse

Det har ikke lyktes å etablere de nye språkstillingene som strategiplanen forutsatte.

Det er noe uklart hvor arbeidet står med å styrke samisk språkkompetanse hos de ansatte i bispedømmene, men inntrykket er at det bl.a. arbeides med å styrke elementær språkkompetanse blant prester, noe som fører til en viss økning i bruken av samiske liturgiledd i de tre nordligste bispedømmene.

Samisk kirkeråd har lyktes å få igang etter- og videreutdanningsstudiet «Religioner og livssyn i Sápmi – før og nå». Studiet er arrangert H2015/V2016 med 23 prester og 2 kateketer fra Nord- og Sør-Hålogaland. Studiet arrangeres av UiT – Norges arktiske universitet i samarbeid med Samisk kirkeråd, KUN, Sámi allaskuvla, TF og MHS.

Samisk kirkelivskonferanse

I tråd med strategiplanen er Samisk kirkelivskonferanse arrangert årlig fra 2011 til 2015 med ca. 50-70 deltakere. Konferansen har blitt en viktig møteplass for alle faggrupper (trosopplæring, kirkemusikk,

diakoni, prestedtjeneste) i samisk kirkeliv, og er en viktig arena for samhandling mellom SKR, KUN og de tre nordligste bispedømmene. Det er arbeidet fram en samarbeidsavtale om tiltaket.

Nettressurser

Nettsiden til Den norske kirke, kirken.no, har blitt fornyet i handlingsplanperioden, og i januar 2016 ble nettsiden for samisk kirkeliv ferdig. Etablering av et intranett for hele Den norske kirke, Kirkebakken.no, er også i ferd med å ruller ut. Begge deler utvikles til å bli viktige og relevante formidlingskanaler med relevante ressurser for lokalt kirkeliv.

Bibeloversettelse

Det er fremdrift i arbeidet med bibeloversettelse på alle tre samiske språk og målet om tekstbok på de tre samiske språkene er innen rekkevidde. Samisk kirkeråd har bistått økonomisk og administrativt med å skaffe økonomi for nye sørsamiske og lulesamiske bibeloversettelseprosjekter. Sametinget yter nå støtte til begge prosjekter. Det forventes at ny tekstbok for Den norske kirke kan publiseres på nordsamisk i 2018, på sørsamisk i 2019 og på lulesamisk i 2020.

Liturgier og salmer

15 salmer på hvert av de tre samiske språk (og kvensk) er tatt inn i Norsk salmebok 2013, og liturgiledd på alle tre samiske språk er tatt med i ny norsk gudstjenesteliturgi for Dnk. Begge deler realiserer målsettinger i strategiplanen.

Målet om ferdigstilling og utgivelse av 1977-liturgien på lulesamisk ble realisert i 2013/2015.

Nordsamiske og sørsamiske oversettelser av 2011-liturgien er så godt som ferdige og forventes godkjent av Samisk kirkeråd og Kirkerådet høsten 2016. Dette går ut over målsettinger i strategiplanen.

Strategiplanen etterlyser at det utarbeides Nordsamisk koralbok til Sálbmagirji I og II. Et forprosjekt er igangsatt i 2016 med sikte på gjennomføring av hovedprosjekt 2017-2019.

Trosopplæring

Målet om 4-årsbøker på alle tre samiske språk er oppnådd, selv om dette ikke ble en felles 4-årsbok. På nordsamisk og lulesamisk har man valgt å oversette Bibelboka mi fra norsk, mens en egen sørsamisk kirkebok, *Mijjen Gærhkoe-gærja*, er utarbeidet med utgangspunkt i sørsamisk tradisjon og kirkevirkelighet. Sistnevnte må betegnes som en milepæl innen for utviklingen av samisk trosopplæringsmateriell.

Målet om etablering av en årlig samisk konfirmantleir for hele Den norske kirke er oppnådd og leiren arrangeres for tredje gang 3.-6. mars 2016 med 24 deltakere.

Årlig fagkonferanse er videreført ved at trosopplæring har blitt deltema i Samisk kirkelivskonferanse. Det er i tillegg etablert en egen årlig nettverkssamling for samisk trosopplæring.

Ungdom

Oppfølging av målet om å igangsette et samisk samlingsbasert ungdomsarbeid ble igangsatt i 2012. Etter drift i 3,5 år har ca 55 ungdommer vært innom arbeidet. Det er stabilitet i ungdomsgruppa, og det arbeides aktivt med ledertrening. Konfirmantleiren er arena for ungdomsledere og rekrutteringsarena inn til ungdomsarbeidet. Målet om etablering av Samisk ungdomsutvalg for Den norske kirke (Sung) tenkes realisert innen utgangen av 2016.

Diakoni

Det ble i 2014 opprettet to nye diakonistillinger (50 % statlig finansiering) til samisk kirkeliv i tråd med strategiplanen. Diakoni er nå integrert som fagfelt i Samisk kirkelivskonferansen og i 2015 hadde

konferansen et diakonalt hovedtema «Diakoni i et inkluderende samisk kirkeliv». Ellers er oppfølgingen begrenset. Det er ikke kommet ny stillingsressurs til SKR som ønsket.

Forsoning

Strategiplanens mål om videreutvikling og spredning av erfaringer fra det lulesamiske forsonings- og dialogprosjektet er fulgt opp. I 2013 var det bl.a. dobbeltseminar på Samiske kirkedager og lansering av boka *Erkjenne fortid - forme framtid. Innspill til kirkelig forsoningsarbeid i Sápmi* som Samisk kirkeråd utga sammen med KUN. I 2014 skjedde viktig kompetansebygging gjennom besøk på en nasjonal konferanse i regi av Canadas Sannhets- og forsoningskommisjon som relaterer seg eksplisitt til urfolk i Canada. SKR gitt bidrag inn i forsoningsprosessen i Svenska kyrkan. I samarbeid med søsterorganer i Sverige og Finland og med Kirkenes verdensråds urfolksprogram forberedes en stor internasjonal konferanse 20.-21. juni 2016 i Trondheim med fokus på samisk-/urfolksrelaterte forsoningsprosesser.

Kultur (kirkekunst - kirkemusikk)

Oppfølgingen er begrenset, jf. at det ikke har kommet ny stillingsressurs til SKR som ønsket.

Samiske kirkedager hadde et rikt kulturprogram.

Salmesang (og Norsk salmebok 2013) var tema på Samisk kirkelivskonferanse 2013.

Samisk kirkekunst ble tematisert i SKRs behandling av saken om kirkerom (SKR 25/14) og liturgisk inventar og utstyr (SKR 26/14).

Byggingen av kirkegamme på Drag og arbeidet med samisk sidealter i Nidarosdomen har bidratt til økt fokus på feltet i samisk kirkeliv uten at SKR har vært initiativtaker. SKR yter finansiell støtte til arbeidet med sidealteret som innvies 6. februar 2017.

SKR har i vedtak gitt uttrykk for behovet for at tradisjonell samisk salmesang anerkjennes som en samisk tradisjonsmusikkform og lyser i 2016 ut midler til revitaliseringstiltak lokalt / regionalt.

Rekruttering

Sametinget inkluderte i 2013 etter henstilling fra SKR kirkelige utdanninger i sin stipendordning for samisktalende som tar høyere utdanning. Ordningen ble avsluttet fra 2015 på grunn av få søkere. Det vurderes som mulig å få etablert ordningen ved nyrekruttering av samiskspråklige til kirkelig utdanning.

SKRs samlingsbaserte ungdomsarbeid (inkl konfirmantleir) vurderes som et svært viktig tiltak i et langsiktig rekrutteringsperspektiv, og informasjon om kirkelige utdanninger inngår i samlingene.

Kompetanse

Studiet "Tro og livssyn i Sápmi" (2008-2009) er videreført i tråd med strategiplanen gjennom etableringen av etter- og videreutdanningsstudiet "Religioner og livssyn i Sápmi - før og nå". Studiet er gjennomført som et samarbeid mellom UiT (ansvarlig institusjon), SA/SH, KUN, TF, MHS og SKR. 23 prester og 2 kateketer fra Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland følger studiet høsten 2015/våren 2016. Evalueringene på de 2 studiesamlingene er gode.

Samarbeidet om studiet bidrar til samtaler om inkludering av samiske emner i kirkelige profesjonsutdanninger og forskning. Dette følges opp når evu-studiet evalueres senere i 2016.

Behov for å ivareta samisk kirkehistorie er spilt inn til Nordnorsk religionshistorie-prosjekt i regi av UiT. SKR har gitt oppstartsmidler til prosjektet. Det kan synes som dette prosjektet har stoppet opp. SKR og UiT arrangerete samisk kirkehistorieseminar i høsten 2012 i forbindelse med 250-årsjubileet for den første samiske prest i Norge og SKRs 20-årsjubileum.

Samisk over landegrensene

Samiske kirkedager 2013 der SKR var hovedarrangør var et stor prosjekt som ble gjennomført i tråd med strategiplanen. Arrangementet var et stort løft og vurderes som vellykket og betydningsfullt for mange arbeidsfelt i samisk kirkeliv.

Samisk kirkeråd er involvert i planlegging av Samiske kirkedager i Sverige juni 2017.

Det har over tid vært løpende kontakt med SKRs søsterorgan i Sverige og Finland om forsoningstematikk, og forsoningskonferansen i Trondheim juni 2016 er et samarbeid mellom rådene i de respektive land.

Urfolk

SKR har bidratt til å sette fokus på de negative konsekvensene ved utvinningsindustri for urfolk, særlig i tilknytning til Statoils prosjekter i kanadisk tjæresand, særlig i 2012.

Urfolks og samiske rettigheter ble en integrert del av saken «Den norske kirke og menneskerettighetene» vedtatt av Kirkemøtet i 2014. Strategiplanen sier det er naturlig at Dnk ser et ansvar for å følge med i de løpende samiske rettighetsprosessene. Som oppfølging av MR-saken leverte SKR i 2015 en kritisk uttalelse til regjeringen om manglende fremdrift i viktige samiske rettighetsprosesser i Norge (SKR 21/15). MKR sluttet seg til uttalelsen.

SKR har i et eget innspill (SKR 11/15) bidratt til å styrke solidaritetsaspektet i Sametingets melding om samisk internasjonalt arbeid. Sametingsmeldinga, som ble vedtatt september 2015, er et uttrykk for Sametingets utenrikspolitikk.

SKR og MKR har gitt årlige økonomisk bidrag til KVs urfolksarbeid i tråd med strategiplanen, noe som har vært en forutsetning for drifting av KVs aktivitet på området.

SKR har siden KVs generalforsamling i Busan 2013 bidratt i arbeidet med å etablere en permanent struktur for det økumeniske urfolksarbeidet i KV for programperiode 2013-2020. Dette falt på plass i 2014. En egen urfolksrådgiver ble ansatt og en permanent urfolksreferansegruppe etablert sist høst. SKRs generalsekretær er valgt som leder. I 2016 går programmet over i implementeringsfasen. SKR er lokal hovedkoordinator av en internasjonal urfolksrelatert forsoningskonferanse i Trondheim 20.-21. juni 2016 i samarbeid med KVs urfolksprogram.

Det har vært kontakt med SMM om større synlighet og bevisstgjøring om urfolksrelaterte misjons- og bistandsprosjekter.

Stat-kirke

Strategiplanen har forutsatt at føringene i sak KM 8/07 med hensyn til ivaretagelse av samisk kirkeliv i fremtidig kirkelov og kirkeordning skulle følges opp i stat-kirke prosessen. Dette er fulgt opp. Sentrale problemstillinger relatert til samisk kirkeliv er berørt i utredningen, høringen og den politiske behandlingen av veivalgsaken som behandles på Kirkemøtet 2016.

Strategiplanens føringer med hensyn til samelovens språkregler er også fulgt opp. Samisk kirkeråd har i 2015 og 2016 pågående dialog med Samisk språkutvalg om Den norske kirkes forpliktelser på samelovens språkregler etter at den statkirkelige virksomheten opphører. Det regjeringsoppnevnte utvalget gjennomgår samelovens språkregler og fremmer forslag til revidering av loven 15. august 2016.

Demokrati

Utredningen om etablering av samisk kirkelig valg møte med sikte på kirkevalget 2019 er godt i gang i tråd med strategiplanen. Det tas sikte på høring 4. kvartal 2016. Etablering av et Samisk kirkelig valg møte vurderes som potensielt svært viktig i arbeidet med å styrke den demokratiske legitimiteten og samhandlingen mellom lokalt og sentralkirkelig nivå i samisk kirkeliv i Den norske kirke.

I 2015 ble en ny enhet for samisk kirkeliv formelt etablert innenfor Den norske kirkes kirkeordning i 2015 gjennom Kirkemøtets vedtak om permanentisering av Saemien Åålmege, den samiske menigheten for sørsamisk område.

Prolongering og ny revidert strategiplan

Den norske kirke er nå i det siste av fem år i handlingsplanperioden for Strategiplan for samisk kirkeliv. Det er naturlig at Samisk kirkeråd drøfter hvordan det strategiske arbeidet med styrking av samisk kirkeliv skal følges opp etter at nåværende handlingsplanperiode utløper 31. desember 2016.

Sekretariatets vurdering er at strategiplanen har bidratt til en strategisk samordning av arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke på en måte som har bidratt til en positiv utvikling for feltet. De aller fleste handlingspunktene i strategiplanen har fått en eller annen type oppfølging. Mange delmålsettinger er oppnådd eller i god oppfølging. Samtidig vil flere av målsettingene også være ugjort ved utløpet av handlingsplanperioden 31. desember 2016.

Sekretariatet mener at Strategiplan for samisk kirkeliv etter utløpet av handlingsplanperioden bør evalueres, der strategiske erfaringer, oppnådde resultater og gjenstående utfordringer for samisk kirkeliv i Den norske kirke beskrives. Det foreslås at en slik evaluering gjennomføres med sikte på at forslag til ny revidert Strategiplan for samisk kirkeliv legges fram for Kirkemøtet i 2019. Samisk kirkeråd må i så fall fatte et vedtak om at et slikt arbeid bør igangsettes.

I påvente av en ny strategiplan mener sekretariatet videre at Kirkerådet bør prolongere handlingsplanperioden for nåværende Strategiplan for samisk kirkeliv med 2 nye år til ut 2018. Etter sekretariatets mening vil nåværende strategiplan fortsatt fungere godt som strategidokument i ytterligere to år. Gjennom å prolongere planen bidrar man til at det ikke oppstår et vakuum i arbeidet med samisk kirkeliv fra 1. januar 2017 og fram mot Kirkemøtets behandling i 2019. Dette er ikke minst viktig i lys av forvaltningsreformen (2017) og forfatningsreformen (2020). Samisk kirkeråd må i så fall også fatte vedtak også om dette.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Samisk kirkeråds arbeid med oppfølging av Strategiplan for samisk kirkeliv forutsettes fulgt opp innenfor rammen av tilgjengelige administrative og økonomiske ressurser.